

Kvitsjøsalturt i Porsanger kommune

Søk etter nye forekomster i 2014

Gunn-Anne Sommersel og Tor Skulgam

Kvitsjøsalturt i Porsanger kommune

Søk etter nye forekomster i 2014

Ecofact rapport: 438

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Sommersel, G. A. og Skulgam, T. 2015. Kvitsjøsalturt i Porsanger. Søk etter nye forekomster i 2014. Ecofact rapport 438. 23 s.
Nøkkelord:	Porsanger kommune, Finnmark, rødlistede arter, VU
ISSN:	ISSN 1891-5450
ISBN:	978-82-8262-436-7
Oppdragsgiver:	Fylkesmannen i Finnmark
Prosjektleder hos Ecofact AS:	Gunn-Anne Sommersel
Kvalitetssikret av:	Geir Arnesen
Forside:	Kvitsjøsalturt/salturt ved Váldat (stort bilde), og kvitsjøsalturt ved Caskilnjarga (lite bilde). Foto: Tor Skulgam

www.ecofact.no

INNHold

1 FORORD	1
2 INNLEDNING	1
3 METODE OG RESULTATER	2
3.1 UNDERSØKTE OMRÅDER	2
3.2 LOKALITETER I 2014	3
3.3 MORFOLOGISK VARIASJON	4
4 FAKTA-ARK FOR HVERT FUNNSTED	7
4.1 CASKILNJARGA SØR	7
4.2 OLDEREIDBUKTA	10
4.3 KLUBBUKT SØR OG NORD	12
4.4 COAGAN	14
4.5 VED VÁLDAT	17
4.6 BEAVGOHPPI	20
5 KILDER	23

1 FORORD

Ecofact har på oppdrag for Fylkesmannen i Finnmark utført et søk etter nye populasjoner av kvitsjøsalturt (VU) i indre deler av Porsangerfjorden i Porsanger kommune sommeren 2014. Kartleggingen ble utført av Gunn-Anne Sommersel og Tor Skulgam.

Det har tidligere vært registrert to populasjoner av kvitsjøsalturt i kommunen, en på østsiden av fjorden (Caskilnjarga) som ble registrert i 1978 av Johansen og Elven (Johansen og Elven, 1979), og en på vestsiden (Beavgohppi) som ble registrert i 2009 av Geir Gaarder (Gaarder et al. 2011). Begge disse forekomstene er i indre deler av fjorden. I tillegg har arten vært kjent fra to forekomster i Altafjorden, men disse ble ombestemt.

Tromsø
17. mars 2015

Gunn-Anne Sommersel og Tor Skulgam

2 INNLEDNING

Kvitsjøsalturt (*Salicornia dolichostachya pojarkovae* - VU) er en ettårig, sukkulent urt i salturtslekta. I følge Lids flora har vi to arter i denne slekta i Norge, salturt og fjæresalturt. Kvitsjøsalturt regnes som en underart av fjæresalturt. Taksonomien innen slekta er vanskelig. De nordlige populasjonene har variasjoner i morfologien som gjør det svært vanskelig å bestemme hvilken art de tilhører uten å gjøre DNA-analyser eller kromosomtelling. Innavl ser ut til å være dominerende form for reproduksjon.

Kjent utbredelse av salturt er nord til Troms, mens de to underartene av fjæresalturt er delt opp, med vanlig fjæresalturt rundt Oslofjorden og sørover til Tvedestrand, og kvitsjøsalturt i Finnmark, Porsanger (En forekomst i Alta som ser ut til å være vanlig salturt, men resultat av genetiske analyser foreligger foreløpig ikke).

De to populasjonene som tidligere er registrert i Porsanger har begge voksested i beskyttede saltpanner som blir oversvømt ved høyvann. Begge disse er i indre fjordsone, og arten har muligens krav til relativt varme sommersesonger.

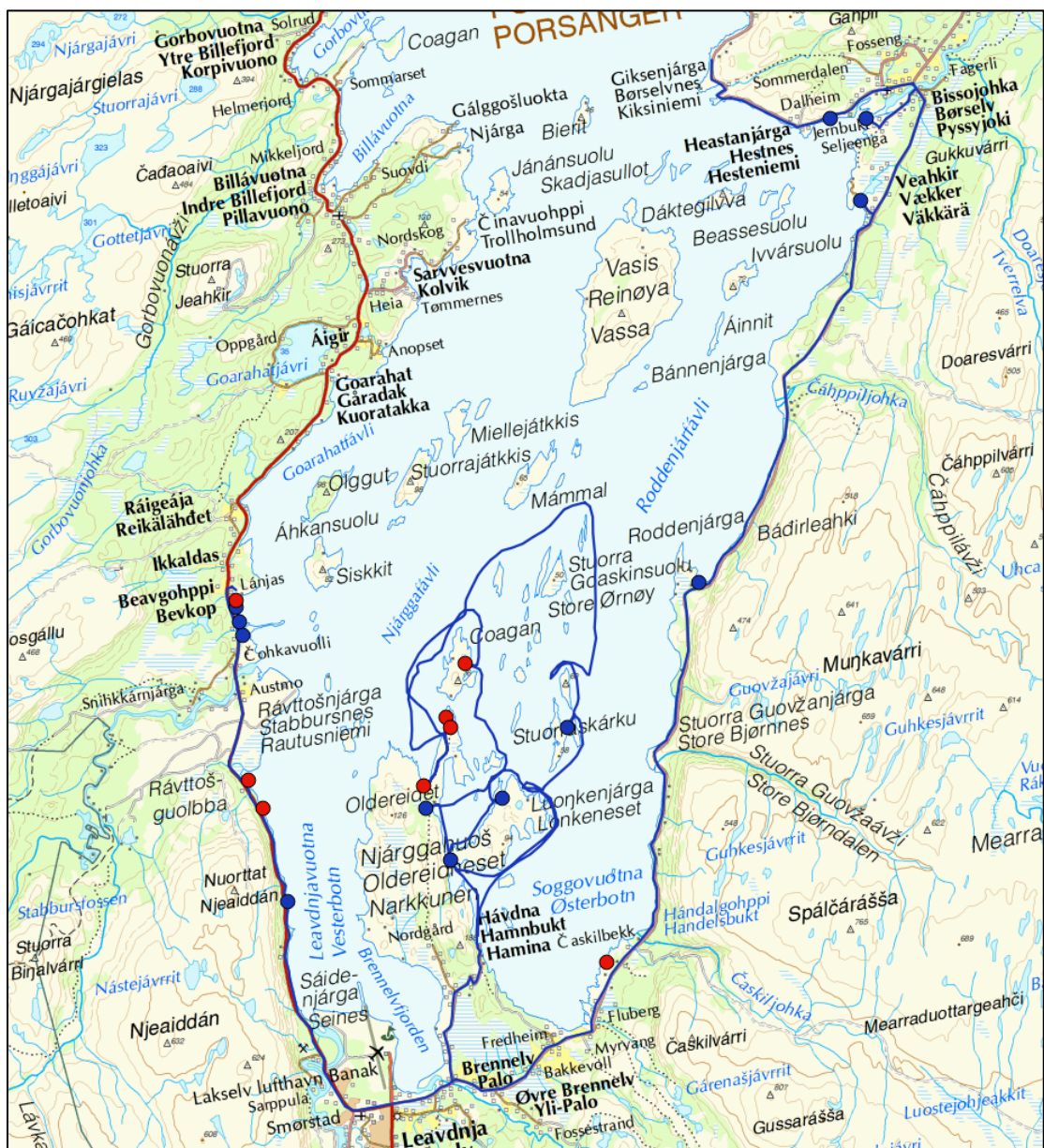
Etter det vi kjenner til har det ikke tidligere vært gjennomført systematiske søk etter arten på øyene i Porsangerfjorden, og heller ikke på alle sannsynlige voksesteder langs kysten. Verneområdene som sjelden blir prioritert under naturtypekartlegginger var spesielt dårlig kartlagt. Fokus for søket i 2014 har derfor vært på slike områder i indre deler av fjorden, fra Gåradak i vest, Børselv i øst, og innover i fjorden.

3 METODE OG RESULTATER

3.1 Undersøkte områder

I forkant av feltarbeidet valgte vi ut områder med strandenger/langrunn fjære langs kysten fra Børselvområdet i nordøst til Gáradak i nordvest. Også øyene i samme område ble studert.

Vi brukte 1,5 dager til undersøkelser på de utvalgte områdene som kunne nås med bil kombinert med kortere gange. I tillegg hadde vi en dag med undersøkelser av utvalgte øyer i fjorden og buktene på den store halvøya Oldereidneset ved hjelp av båt med fører og kjentmann. Kartleggingsstatus kan nå sies å være rimelig god selv om det noen områder rett sør for Stabbursneset kunne ha vært bedre dekket.

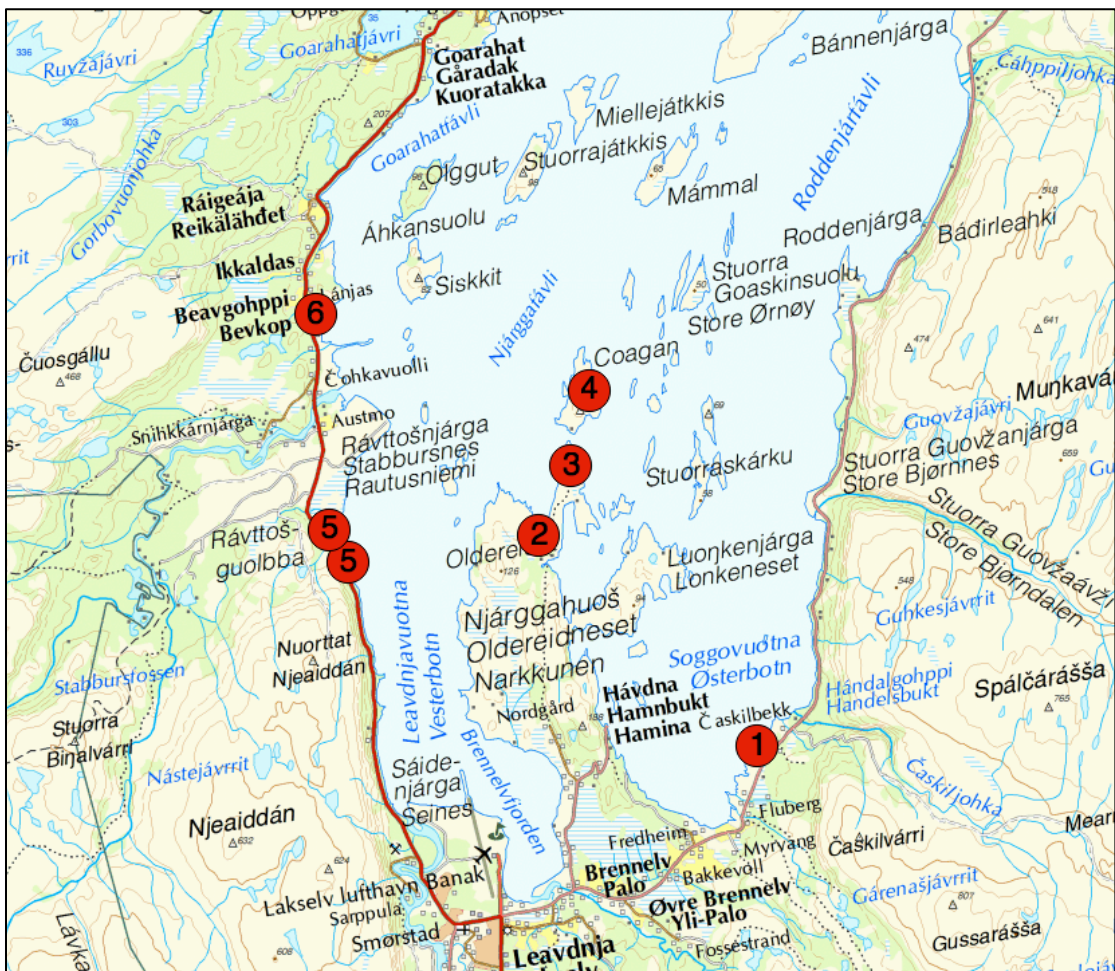

Figur 1. Blå linje viser kjørerute og båtrute ved befaring. Blå punkt viser områder som ble nærmere undersøkt uten funn av artens salturt. Røde punkt viser undersøkte områder med nyfunn/gjenfunn av arten.

3.2 Lokalteter i 2014

Under befaringen sommeren 2014 ble det registrert fire nye lokaliteter. På to av disse lokalitetene er populasjonen delt i en nordlig og en sørlig del. De to tidligere registrerte lokalitetene ble også besøkt, og er tatt med i denne rapporten for oversiktens skyld. (Nummerering korresponderer med lokalitetsnummer på figur 1.):

1. Caskilnjarga (registrert første gang i 1978)
2. Oldereidbukta
3. Klubbukt sør og nord
4. Coagan
5. Váldat sør og nord
6. Beavgohppi (registrert første gang i 2009)

Figur 2. Kvitsjøsalturt er registrert på følgende 6 lokaliteter. 1 Caskilnjarga (registrert første gang i 1978), 2)Oldereidbukta, 3) Klubbukt sør og nord, 4)Coagan, 5)Váldat sør og nord og 6)Beavgohppi (registrert første gang i 2009).

3.3 Morfologisk variasjon

Det er kjent at de nordlige artene av salturtslekta har variasjoner i morfologien som gjør at det er vanskelig å bestemme hvilken art de tilhører. Individene på de to lokalitetene som ble registrert første gang i 1978 og i 2009 har en relativt lik framtoning, men skiller seg i nokså stor grad fra individer på de fire nye lokalitetene som ble registrert av oss i 2014.

Her presenterer vi noen bilder for å vise noe av den morfologiske variasjonen mellom individer i de ulike områdene. Caskilnjarga og Beavgohppi er lokalitetene fra henholdsvis 1978 og 2009, her er morfologien nokså ensartet. De resterende lokalitetene ble oppdaget i 2014. Vårt inntrykk er at det er større morfologisk variasjon mellom individene på de nyoppdagede lokalitetene.

Caskilnjarga

Beavgohppi

Coagan

Coagan

Oldereidbukta

Oldereidbukta

Klubbukt

Klubbukt

Váldat

Váldat

Det kan også se ut som det er en viss forskjell i økologiske preferanser når det gjelder voksested om man sammenlikner lokalitetene fra 1978 og 2009 med de fra 2014. Populasjonene på de "gamle" lokalitetene vokser i skjermede saltpanner, mens de nyere populasjonene står i større grad i langgrunn mudderfjære som oversvømmes daglig når floa kommer inn.

Vi kan se at noen av karakterene stemmer godt overens med nøkkel og beskrivelse av kvitsjøsalturt, mens andre er mer problematiske.

Professor Emeritus Reidar Elven har sett noe av bildematerialet og mener at det kan være snakk om at noen eller alle av de nye populasjonene er salturt (*Salicornia europaea*), en ikke uvanlig forekommende art langs kysten lenger sør i landet. Den nordligste populasjonen av salturt i Norge som er kjent fra før er i Alta kommune. Den var tidligere bestemt til kvitsjøsalturt, men etter nyere undersøkelser ble den ombestemt til vanlig salturt. Dette kan muligens gjelde alle eller noen av de nyoppdagede populasjonene som beskrives i denne rapporten.

Vi anbefaler at internasjonale eksperter på *Salicornia*-slekta ser nærmere på de ulike populasjonene og klargjør hvilke/hvilken art/arter det er snakk om. Genetiske analyser av individer fra alle kjente populasjoner er sterkt ønskelig for å endelig avklare dette artskomplekset.

4 FAKTA-ARK FOR HVERT FUNNSTED

4.1 Caskilnjarga sør

Art: Kvitsjøsalturt (*Salicornia dolichostachya pojarkovae*) **VU**

Antall individ: Flere hundre

Beliggenhet: I fjæresonen, saltpanne i strandeng beskyttet av forstrand

Substrat: Finkornet materiale i fjæresonen

Lokal berggrunn: Leptitt (sur vulkansk bergart).

Undersøkt dato: 4. august 2014 (tidligere registrert i 1978 og 2010)

Oversikt over lokaliteten for kvitsjøsalturt ved Caskilnjarga sør. I 2014 befant hoveddelen av populasjonen seg i området som er merket med rød ring. Til venstre i bildet ser man en forstrand som skjermer lokaliteten mot sjøen. Flyfoto

Områdebeskrivelse

Dette er en forekomst av kvitsjøsalturt på flere hundre individer i et relativt avgrenset område, i en panne i øvre deler av strandenga, delvis skjermet mot sjøen av en forstrand.

Voksested for kvitsjøsalturt ved Caskilnjarga sør i Porsanger kommune. Foto: Gunn-Anne Sommersel

Substratet er leirholdig. Under vårt besøk var jordsmonnet inntørket og oppsprukket. Arten befinner seg både på den åpne mudderflata og inn i mellom omkringliggende vegetasjon.

Kvitsjøsalturt i nærbilde, ved Caskilnjarga i Porsanger kommune. Foto: Gunn-Anne Sommersel

Trusselvurdering (ras, andre arter, tråkk, beite)

Strandenga ser ut til å være lite forstyrret bortsett fra spredte tråkk fra rein i leira. Det kan også tenkes at rein unntaksvis kan beite arten, men vi fant ingen spor etter beite på enkeltindivider.

Forslag til skjøtselstiltak

Vi kan ikke se behov for noe skjøtselstiltak ut over å eventuelt overvåke beitetrykket.

4.2 Oldereidbukta

Art: Kvitsjøsalturt (*Salicornia cf. dolichostachya pojarkovae*) **VU**

Antall individ: Hundrevis, kanskje tusenvis

Beliggenhet: I langgrunn fjære i bukta nedenfor et tidligere småbruk i Oldereidbukta.

Substrat: Finkornet materiale i fjæresonen

Lokal berggrunn: Kvartsitt

Undersøkt dato: 5. august 2014

Området med forekomst av kvitsjøsalturt og/eller salturt i Oldereidbukta i Porsanger kommune er markert med rød elipse.

Områdebeskrivelse

Denne forekomsten av kvitsjøsalturt (og/eller muligens vanlig salturt) består trolig av flere hundre individer, kanskje tusenvis, spredt utover i muddarfjære i indre deler av Oldereidbukta. Substratet er hovedsakelig leire og mudder i langgrunn fjære. Det er noen hus i området som fungerer som hytter, og det går både sauer og rein på beite.

Kvitsjøsalturt, og/eller vanlig salturt, i Oldereidbukta på langgrunn mudderfjære Foto: Gunn-Anne Sommersel. Innskutt bilde: Individ med beiteskader. Foto: Tor Skulgam.

Trusselvurdering (ras, andre arter, tråkk, beite)

Det er vanskelig å bevege seg rundt i fjæra på grunn av stort innhold av leire, og den er neppe mye utsatt for ferdsel av folk på tross av hyttene. Vi fant imidlertid beitesporspor på enkelte individer av kvitsjøsalturt. Populasjonen er stor, og det antas at dette er uproblematisk så lenge det ikke er større beitetrykk. En bør likevel holde et øye med populasjonen.

Forslag til skjøtselstiltak

Ingen spesielle tiltak er nødvendig ut over å ha en viss overvåkning.

4.3 Klubbukt sør og nord

Art: Kvitsjøsalturt (*Salicornia cf. dolichostachya pojarkovae*) **VU**

Antall individ: Hundrevis, kanskje tusenvis.

Beliggenhet: I langgrunn fjære i ei bukt.

Substrat: Finkornet materiale i fjæresonen

Lokal berggrunn: Kvartsitt

Undersøkt dato: 5. august 2014

Områder med forekomst av kvitsjøsalturt (og/eller vanlig salturt) i Klubbukt sør og nord, i Porsanger kommune er markert med røde elipser.

Områdebeskrivelse

Forekomsten av kvitsjøsalturt og/eller vanlig salturt, i Klubbukt nord består trolig av flere tusen individer spredt utover i mudderfjæra. Forekomsten i sørlig del er langt mindre. Substratet er hovedsakelig leire og mudder i langgrunn fjære. Den nordlige delen er skjernet bak en liten forstrand. Det ligger en hytte rett vest for den nordligste delen av forekomsten. Området beites av sau og rein.

Kvitsjøsalturt (og/eller vanlig salturt) i Klubbukt nord på langgrunn mudderfjære skjermet av en forstrand. Foto: Tor Skulgam.

Trusselvurdering (ras, andre arter, tråkk, beite)

Det er vanskelig å bevege seg rundt i fjæra på grunn av stort innhold av leire, og den er neppe mye utsatt for ferdsel av folk på tross av hyttene. Noe beite er sannsynlig. En bør derfor holde et øye med populasjonen.

Forslag til skjøtselstiltak

Ingen spesielle tiltak er nødvendig ut over å ha en viss overvåkning.

4.4 Coagan

Art: Kvitsjøsalturt (*Salicornia cf. dolichostachya pojarkovae*) **VU**

Antall individ: Hundrevis, kanskje tusenvis

Beliggenhet: I langgrunn fjære i sørøstvendt bukt på øya Coagan

Substrat: Finkornet materiale i fjæresonen

Lokal berggrunn: Kvartsitt

Undersøkt dato: 5. august 2014

Forekomst av kvitsjøsalturt (og/eller vanlig salturt) på Coagan er markert med rød sirkel.

Områdebeskrivelse

Denne forekomsten av kvitsjøsalturt (og/eller vanlig salturt) består mange hundre individer, kanskje flere tusen, som vokser spredt i den sørøstvendte bukta på østsida av øya Coagan. Substratet er finkornet materiale i fjæresonen. Mest leir. Innover land går mudderfjæra over til strandeng. Kvitsjøsalturten fins spredt et lite stykke innover den vegetasjonsdekte delen av strandenga.

Voksested for kvitsjøsalturt (og/eller vanlig salturt) i sørøstvendt bukt på øya Coagan i Porsangerfjorden. Forekomsten er dels innover i den vegetasjonsdekte delen av strandenga til høyre og bak i bildet, og dels utover i mudderfjæra. Foto: Tor Skulgam.

Voksested for kvitsjøsalturt (og/eller vanlig salturt) i sørøstvendt bukt på øya Coagan i Porsangerfjorden. Forekomsten er spredt i hele mudderområdet helt ut til laveste vannstand. Foto: Tor Skulgam.

Trusselvurdering (ras, andre arter, tråkk, beite)

Det fins to hytter på øya, ingen av dem i umiddelbar nærhet av denne bukta. Det er vanskelig å ferdes i fjæra på grunn av mye leire, og den utsettes neppe for mye ferdsel. Det er noe spor av rein, men det ser ikke ut til å påvirke populasjonen av kvitsjøsalturt.

Forslag til skjøtselstiltak

Ingen spesielle tiltak er nødvendig ut over å overvåke effekten av beite.

4.5 Ved Váldat

Art: Kvitsjøsalturt (*Salicornia cf. dolichostachya pojarkovae*) **VU**

Antall individ: Svært mange.

Beliggenhet: I langgrunn fjære ved Váldat

Substrat: Finkornet materiale i fjæresonen

Lokal berggrunn: Leirskifer, sandstein og kalkstein dekt av marin strandavsetning

Undersøkt dato: 6. august 2014

Forekomstene av kvitsjøsalturt (og/eller vanlig salturt) ved Váldat er markert med rødt.

Områdebeskrivelse

Denne forekomsten av kvitsjøsalturt (og/eller vanlig salturt), befinner seg i langgrunn fjære ved Váldat og Váldatgohppi, i Stabbursnes naturreservat. Bestanden består trolig av flerfoldige tusen individer spredt utover i alle fall to store områder. Det er sannsynlig at arten vokser i flere deler av dette store fjæreområdet ved Váldat og Váldatjeaggi. Substratet er finkornet materiale i fjæresonen. Innover land går mudderfjæra over til strandeng, skog, lynghei eller myr.

Voksested for kvitsjøsalturt (og/eller vanlig salturt) i langgrunn fjære ved Váldat på vestsiden av Porsangerfjorden. Forekomsten er innenfor Stabbursneset naturreservat. Foto: Tor Skulgam.

Voksested for kvitsjøsalturt (og/eller vanlig salturt) i langgrunn fjære ved Váldatgohppi på vestsiden av Porsangerfjorden. Forekomsten er innenfor Stabbursneset naturreservat. Foto: Gunn-Anne Sommersel.

Trusselvurdering (ras, andre arter, tråkk, beite)

Området er like ved veien. Det er imidlertid vanskelig å ferdes i fjæra på grunn av mye leire, og området er neppe mye brukt til friluftsmål. Det er imidlertid en god del spor av rein, uten at det ser ut til å påvirke populasjonen.

Det er mye spor etter rein på voksested for kvitsjøsalturt (og/eller vanlig salturt), i langgrunn fjære ved Váldatgohppi på vestsiden av Porsangerfjorden. Foto: Tor Skulgam.

Forslag til skjøtselstiltak

Ingen spesielle tiltak er nødvendig ut over å overvåke effekten av tråkk og beite.

4.6 Beavgohppi

Art: Kvitsjøsalturt (*Salicornia dolichostachya pojarkovae*) **VU**

Antall individ: Hundrevis, kanskje tusenvis.

Beliggenhet: I saltpanne ved Beavgohppi

Substrat: Finkornet materiale i fjæresonen

Lokal berggrunn: Leirskifer, sandstein og kalkstein under hav- og fjordavsetning

Undersøkt dato: 6. august 2014 (tidligere registrert i 2009)

Forekomst av kvitsjøsalturt på Beavgohppi er markert med rød sirkel.

Områdebeskrivelse

Dette er en forekomst av kvitsjøsalturt på mange hundre, kanskje tusenvis, av individer i en panne i øvre deler av strandenga, rett ved et litte bekkeutløp. Området er skjerma av en liten odde mot sjøen. Det ligger to hytter like ved forekomsten, og det er satt opp en konstruksjon av stenger (se foto) like ved forekomsten.

Voksested for kvitsjøsalturt ved Beavgohppi, på vestsiden av Porsangerfjorden. Den rødlige sonen i overgangen mellom åpen fjære og strandeng er den tettest voksende delen av populasjonen. Foto: Gunn-Anne Sommersel.

Kvitsjøsalturt ved Beavgohppi, på vestsiden av Porsangerfjorden. Foto: Gunn-Anne Sommersel.

Trusselvurdering (ras, andre arter, tråkk, beite)

Konstruksjonen like ved lokaliteten vitner om at området ned mot fjæra brukes. Det vil sannsynligvis være en fordel å unngå mye ferdsel der populasjonen befinner seg. Man bør unngå aktivitet som endrer vannforhold eller som flytter på masser i området.

Forslag til skjøtselstiltak

Ingen spesielle tiltak er nødvendig.

5 KILDER

Artsdatabanken - www.artsdatabanken.no

Fylkesmannen i Finnmark (2011-2015). Handlingsplan for 10 trua karplanter I Finnmark. Hengegras (CR), altaihaukeskjegg (VU), russearve (VU), polarflokk (CR), kvitsjøsalturt (EN), tatarsmelle (CR), finnstjerneblom (VU), pomorstjerneblom (CR), kolastjerneblom (CR) og finnmarksvineblom (CR).

Gaarder, G., Flynn, K.M., Golten, I. og Midteng, R. (2011). Biologisk mangfold i Porsanger kommune. Miljøfaglig utredning rapport 2011:36.

Johansen og Elven (1979). Salturt (*Salicornia*) i Finnmark. *Blyttia* 37: 57-68.